

A legkisebb fiú

Mi várt hajdanában a szegényember legkisebb fiára? Nyilván a szegényebből is szegényebb sors, hiszen neki juthatott jussként a semmi. De ha a csak a semmi fölött rendelkező szegénységet el is fogadhatta az élet, a valóság vérszegény dramaturgiája, ezt semmiképpen sem tehetné volna a népmese — hiszen akkor mitől is lett volna mese? —, így azután a legkisebb fiút javak helyett tulajdonságokkal ruházta fel. Ésszel, ügyességgel, vállalkozó kedvvel, jóssággal, s ami a fő, némi talpraesett, jóindulatú szemtelenséggel. Azután érdekes módon — mint a mesében — ezek a tulajdonságok javakat is születtek, netán a király lányát hozományával, a fél országgal.

Posztív hős volt az ügyes, értelmes, mozgékony, egészséges észjárású legkisebb fiú a mesékben. Aztán jött egy időszak, amikor egészen másféle hősökhöz szoktunk. Illetve hozzájuk szoktatott az irodalom. Ezek a hősök már semmiképpen sem királylányban és fél országban gondolkodtak, sokkal inkább százalékokban, s legfőképpen a szomszéd tévészéke feljányában, aki még csak tehénzemű sem volt, mint valaha a nagy Homérosznál Héra... S mit tesz Isten, illetve az irodalmi divat (vagy normatív kényszer), ezek a hősök még csak tulontúl értelmesek, ügyesek, mozgékonyak sem voltak, a talpraesett, jóindulatú szemtelenségről már nem is beszélve. Inkább talán kissé bárgyún függészítették lelki szemüket az ezerszázalékokat mutató grafikonra, hogy a végén jutalmul elnyerjék a fejlődési kezé- (ből) Sztahanov illusztrált életrajzát.

Nos, azóta változtak az idők, nem is keveset. Többek között rájöttünk, hogy az ezer százalékokkal ma már nem megyünk sokra, mert olykor még a száz is sok, s abból is lefelé kellene farnagnunk, mert hiszen éppen ráfizetéses az adott termék. S időközben alaposan megváltozott a szomszéd tévészében a fejőgépeket kezelő, irhabundában és kis-Posiklival járó szakmunkáslány is, aki ugyan most sem tehénzemű a szemfestik alatt, ám az ezerszázalékokért semmi hajlapodása kezét adni, inkább a szombati diszkóban szeretne találkozni szíve választottjával, akiről már teljes joggal elvárja, hogy hasonlítson valamelyest arra a mesebeli legkisebb fiúra. Vagyis legyen ügyes, talpraesett, s rendelkezzen vállalkozó kedv-

vel és jóindulatú szemtelenséggel.

Ha megfigyeljük a modernabb fejlődő igényrendszerét, mindenképpen fölfedezzük benne Éva anyánkat, aki fölismervén az idők szavát, a mulya Ádámot a kigyó segítségével rábírta, hogy — az ördögért! — egyen már a tudás fájáról, mert divat, diszko és autó, no meg egyéb javak nélkül föltöbb unalmas a legjobban berendezett paradicsom is. Évától tehát nyugodtan elmondhatjuk, hogy föltöbb haladó gondolkodású nőszemély volt, aki lényegében úgy viselkedett, mintha rendszeres olvasója lett volna a legújabb gazdasági szabályozóknak. Hiszen lényegében éppen a legújabb szabályzók tételezik föl, s várják el egyben a népmesei legkisebb fiú tulajdonságait vezetőktől, emberektől, bár republikánus körunkban egészen másfajta jutalmakat ígérnek, mint a történelmi tapasztalatok alapján föltöbb kétes haszonnal járó fél királyság.

Egyelőre sajnos azonban még mindig csak irigylhetjük Éva anyánk rugalmasságát és a népmesei legkisebb fiú vállalkozó kedvét és talpraesettségét. Ezek a tulajdonságok sajnos még korántsem váltak általánossá. Talán ennek is következménye az, hogy a szabályzókon rágódva sokszor fölpanaszoljuk azok korlátozó intézkedéseit, s már kevésbé vesszük észre az újonnan nyújtott lehetőségek lehetséges eredményeit.

Jó példaként kínálkozik ide a fejlesztés. A legtöbb helyen immár rájöttek arra, hogy valóban jó minőséget előcsón, rugalmasan, a piaci követelmények szerinti mozgékonyssággal előállítani csak kello fokú képesítéssel lehet. Igen ám, de az új szabályzók az ország jelenlegi, nehéz gazdasági helyzetéből kiindulva, jó néhány iparágban alaposan behatárolják a fejlesztési lehetőségeket. Olyannyira, hogy azokból még a „szinttartásra” is nehezen futja. Ilyenkor azután csak győzzé hallgatni az ember a panaszokat: mi lesz a vállalattal, a gyárral, hogyan tudnak ők majd helytállni az egyre nagyobb követelmények közepe? Pedig a szabályzók nyújtanak új lehetőségeket is, például azzal, hogy megszüntették az eszközkészítés után fizetendő tekintélyes összegekre rúgó kiadásokat, amelyek lassanként valódi gátjává váltak a fejlődésnek. — Sokra megyünk ügyes, talpraesett, s helyen —, hiszen közben

nem maradt lehetőségünk a fejlesztésekre... Valóban nem maradt volna?

Az utóbbi időben egyre több helyen találkoztam egy jelenséggel, amely sajnos, csak futó, átmeneti megoldásnak, amolyan tisztavirág-életű ésszerűségnek bizonyult. Sok vállalatnál dicsekedtek el ugyanis mostanában azzal, hogy a piacon csak nagyon drágán, esetleg csak dollárért beszerezhető gépeket, géprendszereket tizedáron állítottak elő saját maguk, befogva erre a munkára a téemkát. Dicsekedtek vele, mert mint mondták, kiválóan beváltak ezek a speciális rendszerek, amelyek öt-hatszázezer forintért ugyanazt tudják, mint az öt-hatmillió géprendszerek. Olyannyira sikeresek voltak a legtöbb helyen a próbálkozások, amelyek vállalati újítások eredményei, hogy sok hasonló profilú vállalatnál már nemcsak elismerő és csodáló vélemények, hanem megrendelések is érkeztek. Ám sajnos többnyire ebben az időszakban érkeztek el az adott vállalatok is arra a pontra, amikor elhatározták: tovább ilyesmivel nem foglalkoznak. Mert hát ez nem az ő profiljuk, nekik sem idejük, sem energiájuk nincs arra, hogy ilyesmivel foglalkozzanak. Pedig de szép lenne — gondolja az ember —, ha a hasonló profilú vállalatok kiségitenék egymást, s kölcsönösen készítenének egymásnak a piacon csak megvehetően drágán és

többnyire csak dollárért beszerezhető berendezések munkáját elvégző géprendszereket. Hiszen megszűnt az eszközkészítés is, amely eddig sokszor behatárolta a fejlesztéseket, s az új szabályzók között az jár jól, aki a rendelkezésre álló kevés pénzből a legtöbbet tudja kihozni. Hiszen ez a népgazdaság érdeke is. Hát akkor vajon miért éppen most álltak le ezzel az értelmes kezdeményezéssel sok helyen?

Mondják: nincs rá ember, nincs rá kapacitás, energia. Pedig lehetne. Mert vajon hány helyen kalkulálják be azt is, hogy régi jó szakmunkásokat, nyugdíjasokat is be lehetne vonni ebbe a munkába. Ha ugyanis nyugdíjasok újítások adaptálásán, alkalmazásán dolgoznak, számukra mindenféle korlátozástól mentesen ki lehet fizetni a teljes összegű munkabért úgy, hogy nyugdíjukat is megkaphatják. S hány olyan idős, jó szaki van ebben az országban, aki nem tud mit kezdeni otthon, s szívesen dolgozna, ha nyugdíja mellett meg is fizethetnék. Hát íme, megfizethetnek. S mi csoda haszonnal járna a népgazdaságnak és a vállalatoknak is, ha a hasonló profilú gyárak elláthatnák egymást sok fontos, ám beszerezhetetlenül drága, de éppen a minőségi munkát, az exportképességet segítő berendezéssel — tizedáron?!

Szóval sok legkisebb fiúra van szükség mostanában, amint azt ez a példa is bizonyítja. Reménykedjünk abban, hogy ezek a legkisebb fiúk már megszülettek, s eddig csak illedelmesen vártak a sorukra. De most már — föl fiúk! Rajtatok a sor!

Szávay István

Szeged a hazai lapokban

ILYES, Gyula: Farewell to István Bibó, 1911–1979, The New Hungarian Quarterly, 76. szám. [Gyászbeszéd.]
KLÁRAFALVI [Aladár]: 50 éves a szegedi repülőklub. Repülés — Előőrnőzés, december. Portré egy klubtitkárról. Repülés — Előőrnőzés, december. [Süveges Ernő, a szegedi MHSZ repülőklub titkára. Fényképpel.] BREUER János: Zenei krónika.

Tizenhatalévi éve közöttük folyamatosan a Délmagyarország szerkesztősége és a Somogyi-könyvtár együttműködésének eredményeképp a magyarországi lapokban és folyóiratokban megjelent szegedi tárgyú cikkek jegyzékét. Az idén is hetenként tettük közzé összeállításainkat, melyeket minden vasárnap számunk megtalál az olvasó. Kivétel ez alól a 17. közlemény, mely április 29-én helyett 30-án jelent meg az ünnep miatt.
A tapasztalatok azt mutatják, hogy jegyzékünk hasznosnak, meglehetősen tájékoztatójának az olvasókat, kutatókat egyaránt. Közléleket 1980-ban is folytatjuk.
Repertóriumunkat a Somogyi-könyvtárba járó periodikák alapján állítjuk össze. Előfordulhat, hogy az ide nem járó folyóiratokban megjelent szegedi tárgyú cikkekről nem szerzünk tudomást. Kérjük olvasóinkat, a hiányzó írásokra hívják föl figyelmünket, hogy azt a következő összeállításban pótolhassuk.
A kiegészítéseket a Somogyi-könyvtár (Szeged a hazai lapokban) Szeged, Pf. 441. 6701. címre kérjük küldeni.

Népszabadság, dec. 19. [Kritika a Pál Tamás vezette Szegedi Szimfonikus Zenekar Nemzeti Galériá-beli vendégfellépéséről is.]
Primörök decemberben. Esti Hírlap, dec. 22. [Megyénk kertészetiéből.]
[TÖRÖK Katalin] (Török): Félmillió önzelen ember. Nők Lapja, dec. 22. [Beszélgetés dr. Gál Tiborral, a szegedi vésdó központ vezetőjével. Fényképekkel.]

A sejt tagjai rendszeresen terjesztették a Kommunista Magyarországi Pártja sajtótermékeit (Sarló és Kalapács, 100%, Ifjú Proletár, Új Március, Kommunista). Röpiratterjesztési akcióikkal közvetve számos aratós-

Emlékezés Szávai Ernőre

Hetvenöt évvel ezelőtt, 1904. december 31-én született Szávai Ernő, aki munkásmozgalmunk jelentős egyénisége volt.

A Szolnoki Cukorgyár géplakatosaként 22 évesen kapcsolódott be a szocialista mozgalomba. A Magyarországi Szociáldemokrata Pártban, a legális lehetőségeket felhasználva, az illegális kommunista párttal meg-megújuló kapcsolatot tartva, tevékenykedett a háború küszöbén.

A Tanácsköztársaság megdöntése után illegálisan kényszerített kommunista mozgalom a 20-as évek közepén az MSZMP-szervezkedés révén Szolnokon is sikereket ért el. A sejt szerű szervezetek létrehozása és tevékenysége az MSZMP hatósági üldöztetése ellenére is folytatódott. A szolnoki és a Szolnok megyei kommunista szervezkedés szálait Tóth Ferenc építgette és fogta össze. Tőle kapta Szávai Ernő 1927-ben a megbízást, hogy

építsen ki kommunista sejtet a cukorgyárban. 1929–1930-ban már erős cukorgyári pártsejt sztrájksszervező tevékenységéről tanúskodnak a források, kiemelve Szávai Ernő mellett Ragó József, Papp László, Keskeny János, Tisza József, Lambert Ernő, Ragó Antal

szerepét. Az 1930 nyarán történt sorozatos lebukások után, amely a szolnoki mozgalmat is érzékenyen érintette, 1932-től egy újabb sejtsszervezkedés szálait lehet kitapintani. Ennek közvetlen irányítója Sebestyén János pénzügyi tisztviselő volt, akit az illegális tevékenységben való részvétele miatt állásából elmozdítottak. Szávai Ernő mindaddig kapcsolatban volt Sebestyén Jánossal, amíg az önkéntesen Spanyolországba távozott.

A sejt tagjai rendszeresen terjesztették a Kommunista Magyarországi Pártja sajtótermékeit (Sarló és Kalapács, 100%, Ifjú Proletár, Új Március, Kommunista). Röpiratterjesztési akcióikkal közvetve számos aratós-

sztrájk előkészítésében vettek részt. Szávai Ernő a Vörös Segély-vonal kiépítésének felelősként közvetlenül járult hozzá a munkásmozgalmi tevékenységért üldözöttek megsegítéséhez.

A 30-as évek végén, a háború előestéjén a Moszkvai Rádió híradásainak hallgatásával és a hallottak agitatív terjesztésével szolgált a béke megőrzésének ügyét. A hatóságok éberségét kihasználva elvártaival Tiszaparti összejöveteleken elemeztek, vitatták meg a Szovjetunióból futár útján érkező anyagokat, és a háborúellenes harc kibontakoztatása érdekében próbálták felvilágosító munkát végezni.

Hazánk a háború sodrából a társadalmi haladás útjára térés lehetőségével, a népi demokratikus Magyarországi ígérétevel került ki. Az új történelmi helyzetben a kommunista feladatai megsokasodtak és megnöttek.

Szávai Ernő 1945 februárjában lépett be az immár legális Magyar Kommunista Pártba. A cukorgyári alap-szervezet vezetőségi tagja, majd titkára lett. További életútján új és nehéz feladatokkal kellett birkóznia. A párt gazdaságvezetői teendőket jelölt ki számára.

1949-ben osztályvezetőnek nevezték ki a Cukoripari Központba, majd az ellenőrzési csoport élén végzett felelősségteljes munkát. 1950 decemberétől a Mezőhegyesi Cukorgyár igazgatói teendőit látta el. Az ellenforradalom idején mindvégig a gondjairól bízott gyárban tartózkodott, s az első között vett részt 1956 végén a párt újjászervezésében, a közéleti ideglenes pártbizottság megalakításában. Nyugdíjba vonulását követően telepedett le Szegeden, s haláláig aktív munkása volt területi MSZMP-alapszervezetének.

Példamutató helytállásért több magas kitüntetéssel, köztük a Szocialista Házért Érdemrenddel tüntették ki.

Földvári Lászlóné

Szegedi Ünnepi Havak

A Mindenfeléket Intéző Bizottság legutóbbi állófogadással egybekötött ülésén úgy döntött, hogy a frenetikus sikerű Szegedi Ünnepi Hetek rendezvénysorozatát kiterjeszti az év valamennyi hónapjára, melynek a korábbi rövidítés megtartásával a SZÜH elnevezést adja: Szegedi Ünnepi Havak.

Égész évben garantált szórakozás, jókedv a napfény. Itt a napfényes órák száma eléri, sőt meghaladja. A hőmérséklet pedig anyagából következően fényesen bizonyítja. Úgy hogy, jöjjön hozzánk, szívesen látjuk. (Lássunk mi is valamit jó). A múlt évben kísérleti jelleggel bevezettük, s most ismertjük tapasztalatainkat. Januári programunkban a lakótelepi hőközpontok irodalmi színpadainak országos találkozója rendezték. A földjait a jászberényi Lehel együttes nyerte el a Megfagyott gyermek élethű előadásáért. A zsűri a főszereplőt külön kiemelte — ámde nem sikerült, mert az ügy odakeményedett a radiátorhoz, hogy az első tavaszi napsütésig mozdíthatatlan volt.

Mindezt a MIB sikerként könyvelte el, és rögvést megszervezte a februári jelenkori paleontológiai heteket, melynek tudományos szenzációja az irodalmi kategóriában már díjazott Ötödik Emelet Négyes Jancsika volt, amint illedelmesen üldögélt

tizenegy négyzetméteres szőnyegpadlós kis jégkockájában. A hazai szakemberek büszkén emlegették: ez a lelet importanyagok felhasználása nélkül készült, így mindenben megfelel a hazai előírásoknak. A megállapítás egyben megadta az ötletet is a következő hónapban sorra került eseménysorozat témáinak: Mindennapi közgazdaság címmel szellemi vetélkedőt rendeztek vállalati bérelszámolóknak. A legfogósabb kérdés az volt, hogyan adjuk át a borítékot a nyereségérzésesedőskor, ha a vállalat veszteséges?

Válaszok:

a) Majd csak otthon tessék felbontani;
b) Itt a meglepetés! Maga hogy meg fog lepődni!

c) Tíz fillér! (Nyújtja a kezét.)

Az első díjat és az igazgatót nem adták ki.

Nemzetközi Füllentő Biennálé. Ezzel a címmel indították útjára az április elseje tiszteletére szervezett kétvétenkénti nagyotmondó bajnokságot, ahol már a selejtezők után világhosszá vált, hogy a papírfőforma felborult. Egy Münchenhausen nevű német ajkú földbírtokost diszkvalifikáltak, színvonalhoz méltatlan ágyúgolyó meséje miatt, míg egy H. János tartalékos tiszt helyettesét figyelmeztetésben részesítették túl hihető meséje okán, melyben bizonyos

király legyőzésével hozakodott elő. A verseny győztese egy magát megnevezni nem akaró benzinkutas lett, aki paradés ötlettel verekedte magát az élre: ezért a pénzért decemberben is teleöntöm a tankodát.

Május az avatónnepeket rendező irodák fesztiválja volt. A megnyitói vendégei avatópálinkát és vumot ittak. Ez alkalomból nagyszabású bemutatót tartott a FELSZER vállalat egy CSÉSZÉCSÉHA technológiával készült csúszószaluszal épület átadásával. Az újítás lényege, hogy a csúszószalukhoz hozzáépítik a határidőt. Az aláfestőzetet az örökzöld sláger dallamai szolgáltatták: Avatlak akkor is, ha nem akarod. Az ünnepi beszédet a vezérigazgató tartotta, a földemet csak a jóisten. A vendégeket a vállalat saját halottjának tekintette.

Június közlekedési hónap volt. Az országban és a világon egyaránt, a fejlett tőkés országokat is megelőzve Szegeden vezették be a kontinens első szegedi troliját. Még májusban. A közlekedési vállalat igazgatója egy-emberként örült, s meghirdette az elektromos folklór- és komolyzenei napokat. A legnagyobb közönségsiker a több műfajban jeleskedő Sofőr Jenő aratta eredeti ötleteivel. A játék kategoriában a „Hátulról száz előre fűss” című mutatványával egyben a díszítőművészeki győztese is lett. Amikor ugyanis előadta Játék fékpédálra és kormánykerék című kompozícióját, az utasok a vezetőfülkéig meg sem állva felkapadtak a szélvédőre, valóságú ornamentikájú matricát alkotva. A mentőorvos nem győzött csodálkozni: De szép! Mintha élne.

Július—augusztusban, mint az időjárás is mutatta, sikerrel rendezték a Szegedi Szabadtéri Játékokat, melyet a meteorológiai helyzetből következően a Tiszán és Magyarországon levonuló „árhullám” kísért. És egy újabbnak a szelleme azóta is minden éjjel.

Szeptember a Fesztivál utáni Fesztivál jegyében zajlott — a csendől. Később filmek vették át a terepet: a városi vendéglőkben forgatták az „Elment a sáskahad” című növényvédelmi játékfilmet, amelynek készítése belenyúlt októberbe és az államkasszába.

Néptáncverseny volt októberben a Szeged környéki községek részvételével. Az Algyői elfojtott című olajbányász produkció ötezer forintot különdíjat kapott, a „Röszkei megugrós” pedig hat hónapot, jogerősen. Hátaslovon kísérte Kiváló Mihály határőr tizedes és Blöff nevű kutyája a jügoszláv jelzőkaróból vissza. Novemberben leszálltak az első ködök, és a főkönyvelők a magas lóról, mert az év végi mérlegről érezték: közeledik a zárás. Ennek megfelelően ez volt az egyetlen hónap, amikor fanfárijak nem hívták ide senkit — van bajuk odahaza is elég, de nem úgy a december, amelyben pedig meghirdeti a Mindenfeléket Intéző Bizottság, hogy megnyitja a Szegedi Ünnepi Havak egész éven át tartó rendezvénysorozatát.

Jelző: Jöjjön egész évben Szegedre, szállodát hozzon magával.

Emelem poharam — azaz legalább én ne emelem.

Hátha már megtette Az Anyag- és Árhi-vatal.

Igriczi Zsigmond